

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-372-9-32>

**WORLD AND NATIONAL STANDARDS OF THE INSTITUTE
AUTHORIZED ECONOMIC OPERATOR**

**СВІТОВІ ТА НАЦІОНАЛЬНІ СТАНДАРТИ ІНСТИТУТУ
АВТОРИЗОВАНОГО ЕКОНОМІЧНОГО ОПЕРАТОРА**

Varhuliak O. H.

*Doctor of Philosophy,
Associate Professor,
Associate Professor at the Department
of Social Administration
and Humanitarian Communications,
Chernivtsi Institute of the International
Humanitarian University
Chernivtsi, Ukraine*

Варгуляк О. Г.

*доктор філософії, доцент,
доцент кафедри соціального
адміністрування
та гуманітарних комунікацій,
Чернівецький інститут
Міжнародного гуманітарного
університету
м. Чернівці, Україна*

Відповідно до Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами [1], українське митне законодавство має поступово наближуватися до митного законодавства ЄС на основі принципу найкращих зусиль, при цьому, одним із етапів адаптації є запровадження в Україні інституту Авторизованого економічного оператора (далі – АЕО), по аналогії того, що функціонує у країнах ЄС.

Інститут АЕО отримав широке застосування як в країнах ЄС, так і в багатьох інших розвинених країнах. Вперше він був запроваджений відповідно до Рамкових стандартів безпеки міжнародної торгівлі Всесвітньої митної організації, прийнятих у 2005 р. [2]. На сьогоднішній день програми АЕО діють у країнах ЄС, США, Австралії, Канаді, Чилі, Швейцарії, Норвегії, Індії, Ізраїлі, Японії, Туреччині, США, Китаї тощо.

Початковим документом, яким вперше передбачено інститут АЕО стала Міжнародна конвенція про спрощення і гармонізацію митних процедур у 1973 р., яка визначила поняття уповноважених осіб та перелік спрощень, що надаються їм у разі дотримання відповідних умов [3]. Так, у Конвенції зазначено, що митна адміністрація встановлює та підтримує офіційні відносини консультативного характеру з учасниками зовнішньої торгівлі для розвитку співробітництва та сприяння їх участі у впровадженні методів роботи, що є найбільш ефективними та узгоджуються з національним законодавством та міжнародними

договорами. Для осіб, які відповідають встановленим митною адміністрацією критеріям, включаючи додержання вимог законодавства у сфері митної справи та використання задовільної системи ведення документації, митною адміністрацією передбачено надання певних спрощень. По-перше, це випуск товарів із представленням мінімуму даних, які є необхідними для ідентифікації товарів. По-друге, митне оформлення товарів на об'єктах декларантів або в інших місцях, визначених митною адміністрацією тощо.

Подальшого розвитку інститут АЕО набуває з прийняттям у 2005 р. Рамкових стандартів безпеки та полегшення міжнародної торгівлі. На 105/106 сесії 23 червня 2005 р. у штаб-квартирі Всесвітньої митної організації (далі – ВМО) в Брюсселі головами національних митних служб, які представляли 166 країн – членів ВМО, в тому числі України, були прийняті Рамкові стандарти безпеки та спрощення міжнародної торгівлі, які становлять собою набір принципів і стандартів діяльності митних адміністрацій [2].

З того часу програми втілення інституту АЕО широко використовується більшістю розвинених країн світу (зі станом на 2018 р. в США статус АЕО отримали більше ніж 10 тис., в ЄС – близько 14 тис. підприємств) [4], а відповідні положення закріплені не лише у міжнародних актах, а й у національному законодавстві розвинених країн. Наприклад, відповідно до Угоди про спрощення процедур торгівлі (ратифікована Україною в кінці 2015 р.), держави-члени зобов'язані забезпечити додаткові заходи щодо спрощення процедур торгівлі для операторів, які відповідають певним критеріям, тобто для «авторизованих операторів» [5].

В Україні інститут Авторизованого економічного оператора вперше було введено у Митному кодексі України (далі – МК України), прийнятого 13 березня 2012 р. [6], у якому було визначено правовий статус Авторизованого економічного оператора (тоді ще Уповноваженого економічного оператора), порядок отримання, зупинення дії і анулювання сертифікатів, перелік спеціальних спрощень, якими може користуватись підприємство, що отримало цей статус у встановленому законом порядку.

З цього часу АЕО став новим суб'єктом митних правовідносин. Правовий статус АЕО, порядок надання такого статусу зацікавленим особам, а також спеціальні спрощення, що надаються АЕО, визначені МК України та іншими підзаконними нормативним та міжнародними актами. Однак, аналіз зазначених норм МК України щодо функціонування інституту АЕО дає підстави стверджувати, що вони не

в повній мірі відповідають міжнародним стандартам функціонування цього суб'єкта та є певні упушення.

Слід відзначити, що суттєвих змін зазнав інститут діяльності АЕО у 2019 та 2022 роках. Так, по-перше, Законом України «Про внесення змін до Митного кодексу України щодо деяких питань функціонування авторизованих економічних операторів» від 02.10.2019 р. № 141-IX, доповнено ч. 1 ст. 4 МК України новим пунктом 1, в якому зазначено, що авторизований економічний оператор – це підприємство, якому митними органами надано авторизацію АЕО згідно з МК України. Але, на жаль, законодавцем не розкрито поняття та зміст відповідної авторизації.

По-друге, Законом України «Про внесення змін до Митного кодексу України та інших законів України щодо деяких питань виконання глави 5 розділу IV Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони» зазнала суттєвих змін Глава 2 МК України «Авторизований економічний оператор. Спрощення та переваги». Так, у ст. 12 МК України зазначено, що підприємство, яке виконує будь-яку роль в міжнародному ланцюзі постачання товарів (виробник, експортер, імпортер, митний представник, перевізник, експедитор, утримувач складу) та отримало авторизацію відповідно до встановлених законодавством вимог, набуває статус АЕО, а частиною 3 ст. 12 МК України передбачено п'ять критеріїв відповідності підприємств для надання авторизації АЕО [7].

Таким чином, на сьогодні в Україні триває нормотворча робота щодо вироблення національних стандартів регулювання діяльності АЕО. У цьому процесі максимально враховуються критерії й вимоги законодавства ЄС, якими регулюються питання оцінки підприємств для надання статусу АЕО. Так, урядом нашої держави прийнято Порядок ведення Єдиного державного реєстру авторизованих економічних операторів, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 27 січня 2021 р. № 50 [8], який визначає процедуру ведення Єдиного державного реєстру авторизованих економічних операторів.

В Рекомендаціях АЕО пропонується митним адміністраціям держав ЄС приймати рішення на підставі наявної інформації, якщо особа, яка відповідає за заявника або керує ним, створена або перебуває у третій країні або період створення заявника менший за три роки. При цьому, не заперечується отримання позитивного результату при наявності незначних порушень митного і податкового законодавства заявником з

огляду на їх кількість або обсяг операцій та, якщо митна адміністрація не має сумнівів у добропорядності заявника [9].

Література:

1. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони від 27 червня 2014 р. *Офіційний вісник України*. 2014. № 75. Ст. 2125.
2. Рамкові стандарти безпеки та спрощення міжнародної торгівлі (ВМО, 2005) URL. www.kmu.gov.ua/dmsu/control/uk/publish.
3. Міжнародна конвенція про спрощення та гармонізацію митних процедур від 18.05.1973 р. URL: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/995_643.
4. То коли «заживе» уповноважений економічний оператор? URL. <https://jur-gazeta.com/publications/practice/inshe/to-koli-zazhivе-uprovnozazheniy-ekonomichniy-operator.html>
5. *Угода СОТ про спрощення процедур торгівлі від 16.09.2015 р.* URL. <https://www.me.gov.ua/Documents/MoreDetails?lang=uk-UA&id=83aeb378-6e87-48f7-9359-feda79596aa6&title=UгодаProSproschenniaProtsedurTorgivli>.
6. Митний кодекс України від 13 березня 2012 р. № 4495. *Відомості Верховної Ради України*. 2012. № 44-48. Ст. 552.
7. Про внесення змін до Митного кодексу України щодо деяких питань функціонування авторизованих економічних операторів: Закон України від 2.10.2019 р. № 141-IX. *Відомості Верховної Ради*. 2019. № 49. ст. 328.
8. Про затвердження Порядку ведення Єдиного державного реєстру авторизованих економічних операторів: Постанова Кабінету Міністрів України від 27.01.2021 р. № 50. *Офіційний вісник України*. 2021. № 11. Ст. 455.
9. Authorised Economic Operators [Guidelines, Approved by the CCC-GEN (AEO subsection) on 11 March 2016]. Authorised Economic Operators/DG Taxud. – 2016. – URL: http://ec.europa.eu/taxation_customs/sites/taxation/files/resources/documents/customs/policy/issues/customs_security/aeo_guidelines_en.pdf.